

dicit Dominus: « Mundate quæ intus sunt, et quæ foris » sunt munda erunt¹. Partem deinde suam dicit ipsum Deum, non aliquid ab eo, sed ipsum: « Deus, inquit, cordis mei, » et pars mea Deus in sæcula²: quod inter multa, quæ ab hominibus eliguntur, ipse illi placuerit eligendus. « Quia » ecce, inquit, qui longe se faciunt a te, peribunt: perdidisti » omnem qui fornicatur abs te³; » hoc est, qui multorum deorum vult esse prostibulum. Unde sequitur illud, propter quod et cætera de eodem Psalmo dicenda visa sunt: « Mihi autem adhærere Deo, bonum est⁴ »: non longe ire, non per plurima fornicari. Adhærere autem Deo tunc perfectum erit, cum totum quod liberandum est, fuerit liberatum. Nunc vero fit illud quod sequitur: « Ponere » in Deo spem meam.⁵ Spes enim quæ videtur, non est » spes: quod enim videt quis, quid sperat? ait Apostolus. » Si autem quod non videmus speramus, per patientiam » expectamus⁶. » In hac autem spe nunc constituti agamus quod sequitur, et simus nos quoque pro modulo nostro Angeli Dei, id est, nuntii ejus, annuntiantes ejus voluntatem, et gloriam gratiamque laudantes. Unde cum dixisset: « Ponere in Deo spem meam: ut annuntiem, inquit, omnes laudes tuas in portis filiæ Sion⁷. » Hæc est gloriosissima Civitas Dei: hæc unum Deum novit et colit: hanc Angeli sancti annuntiaverunt, qui nos ad ejus societatem invitaverunt, civesque suos in illa esse voluerunt; quibus non placet ut eos colamus tanquam nostros deos, sed cum eis et illorum et nostrum Deum; nec eis sacrificemus, sed cum ipsis sacrificium Deo simus. Nullo itaque dubitante, qui hæc deposita maligna obstinatione considerat, omnes immortales beati, qui nobis non invident, (neque enim si inviderent, essent beati), sed potius nos diligunt, ut et

¹ Matth. xxiii, 26. — ² Psal. lxxii, 26. — ³ Ibid. 27. — ⁴ Ibid. 28. — ⁵ Ibid. — ⁶ Rom. viii, 24-25. — ⁷ Psal. lxxii, 28.

nos cum ipsis beati simus; plus nobis favent, plus adjuvant, quando unum Deum cum illis colimus, Patrem et Filium et Spiritum sanctum, quam si eos ipsos per sacrificia coleremus.

CAPUT XXVII.

De inconstantia Porphyrii, inter confessionem veri Dei et cultum daemonum fluctuantis.

Nescio quomodo (quantum mihi videtur) amicis suis theurgis erubescere Porphyrius. Nam ista utcumque sapiebat, sed contra multorum deorum cultum non libere defendebat. Et Angelos quippe alios esse dixit, qui deorsum descendentes hominibus theurgicis divina pronuntiant; alios autem, qui in terris ea, quæ Patris sunt, et altitudinem ejus profunditatemque declarent. Num igitur hos Angelos, quorum ministerium est declarare voluntatem Patris, credendum est velle nos subdi, nisi ei cujus nobis annuntiant voluntatem? Unde optime admonet etiam ipse Platonius imitandos eos potius quam invocandos. Non itaque debemus metuere, ne immortales et beatos uni Deo subditos non eis sacrificando offendamus. Quod enim non nisi uni vero Deo deberi sciunt, cui et ipsi adhærere beati sunt, procul dubio neque per ullam significantem figuram, neque per ipsam rem, quæ sacramentis significatur, sibi exhibere volunt. Dæmonum est hæc arrogantia superborum atque miserorum, a quibus longe diversa est pietas subditorum Deo, nec aliunde quam illi cohærere beatorum. Ad quod bonum percipiendum etiam nobis sincera benignitate oportet ut faveant, neque sibi arrogant quo

eis subiciamur; sed eum annuntient, sub quo eis in pace sociemur. Quid adhuc trepidas, o philosophe, adversus potestates et veris virtutibus et veri Dei muneribus invidas habere liberam vocem? Jam distinxisti Angelos qui Patris annuntiant voluntatem, ab eis angelis qui ad theurgos homines, nescio qua deducti arte, descendunt. Quid adhuc eos honoras, ut dicas pronuntiare divina? Quæ tandem divina pronuntiant, qui non voluntatem Patris nuntiant? Nempe illi sunt, quos sacris precibus invidus alligavit, ne præstarent animæ purgationem; nec a bono, ut dicis, purgare cupiente ab illis vinculis solvi et suæ potestati reddi potuerunt. Adhuc dubitas hæc maligna esse dæmonia; vel te fingis fortasse nescire, dum non vis theurgos offendere, a quibus curiositate deceptus, ista perniciosa et insana pro magno beneficio, didicisti? Audes istam invidam, non potentiam, sed pestilentiam, et non dicam dominam, sed quod tu fateris, ancillam potius invidorum, isto aëre transceso levare in cœlum, et inter deos vestros etiam sidereos collocare, vel ipsa quoque sidera his opprobriis infamare?

CAPUT XXVII.

De impietate Porphyrii, qua etiam Apuleii transcendit errorem.

QUANTO humanius et tolerabilius consectaneus tuus Platonicus Apuleius erravit, qui tantummodo dæmones a luna et infra ordinatos agitari morbis passionum mentique turbellis, honorans quidem eos, sed volens nolensque confessus est; deos tamen cœli superiores ad ætheria spa-

tia pertinentes, sive visibiles, quos conspicuos lucere cernebat, solem ac lunam et cætera ibidem lumina, sive invisibiles quos putabat, ab omni labe istarum perturbationum quanta potuit disputatione discrevit? Tu autem didicisti hoc non a Platone, sed a Chaldæis magistris, ut in ætherias vel empyreas mundi sublimitates et firmamenta cœlestia extolleret vitia humana, ut possent dii vestri theurgis pronuntiare divina: quibus divinis te tamen per intellectualem vitam facis altiore, ut tibi videlicet tanquam philosopho theurgicæ artis purgationes nequaquam necessariae videantur; sed aliis eas tamen importas, ut hanc veluti mercedem reddas magistris tuis, quod eos, qui philosophari non possunt, ad ista seducis, quæ tibi tanquam superiorum capaci esse inutilia confiteris; ut videlicet quicumque a philosophiæ virtute remoti sunt, quæ ardua nimis atque paucorum est, te auctore, theurgos homines a quibus non quidem in anima intellectuali, verum saltem in anima spiritali purgantur, inquirant; et quoniam istorum, quos philosophari piget, incomparabiliter major est multitudo, plures ad secretos et illicitos magistros tuos, quam ad scholas platonicas venire cogantur. Hoc enim tibi immundissimi dæmones, deos ætherios se esse fingentes, quorum prædicator et angelus factus es, promiserunt; quod in anima spiritali theurgica arte purgati, ad Patrem quidem non redeunt, sed super ætherias plagas inter deos ætherios habitabunt. Non audit ista hominum multitudo, propter quos a dæmonum dominatu liberandos Christus advenit. In illo enim habent misericordissimam purgationem, et mentis, et spiritus, et corporis sui. Propterea quippe totum hominem sine peccato ille suscepit, ut totum quo constat homo, a peccatorum peste sanaret. Quem tu quoque utinam cognovisses, eique te potius, quam vel tuæ virtuti, quæ humana,

fragilis et infirma est, vel perniciosissimæ curiositati sanandum tutius commisisses. Non enim te decepisset, quem vestra, ut tu ipse scribis, oracula sanctum immortalemque confessa sunt ¹. De quo etiam Poëta nobilissimus, poëtice quidem, quia in alterius adumbrata persona, veraciter tamen, si ad ipsum referas, dixit:

Te duce, si qua manent sceleris vestigia nostri,

Irrita perpetua solvent formidine terras ².

Ea quippe dixit, quæ etiam multum proficientium in virtute justitiæ possunt, propter hujus vitæ infirmitatem, etsi non scelera, scelerum tamen manere vestigia, quæ non nisi ab illo Salvatore sanantur, de quo iste versus expressus est. Nam hoc utique non a se ipso se dixisse Virgilius in Eclogæ ipsius quarto ferme versu indicat, ubi ait:

Ultima Cumæi venit jam carminis ætas ³.

Unde hoc a Cumæa Sybilla dictum esse incunctanter apparet. Theurgi vero illi, vel potius dæmones, deorum species figurasque fingentes, inquinant potius quam purgant humanum spiritum falsitate phantasmatum et deceptorum vanarum ludificatione formarum. Quomodo enim purgent hominis spiritum, qui immundum habent proprium? Alioquin nullo modo carminibus invidi hominis ligarentur, ipsumque inane beneficium quod præstaturi videbantur, aut metu premerent, aut simili invidentia denegarent. Sufficit quod purgatione theurgica, neque intellectualem animam, hoc est, mentem nostram, dicis posse purgari, et ipsam spiritalem, id est, nostræ animæ partem mente inferiorem, quam tali arte purgari posse asseris, immortalem tamen æternamque non posse hac arte fieri confiteris. Christus autem vitam promittit æternam: unde ad eum mundus, vobis quidem stomachantibus, mirantibus tamen stupentibusque concurrat. Quid

¹ Vide infra lib. xix, 23. — ² Virg. Eglog. iv. — ³ Ibid.

prodest quia negare non potuisti errare homines theurgica disciplina, et quam plurimos fallere per cæcam insipientemque sententiam, atque esse certissimum errorem, agendo et supplicando ad principes Angelosque decurrere; et rursum quasi ne operam perdidisse videaris ista discendo, mittis homines ad theurgos, ut per eos anima spiritalis purgetur illorum, qui non secundum intellectualem animam vivunt?

CAPUT XXVIII.

Quibus persuasionibus Porphyrius obcæcatus non potuerit veram sapientiam, quod est Christus, agnoscere.

Mittis ergo homines in errorem certissimum. Neque hoc tantum malum te pudet, cum virtutis et sapientiæ profitearis amatorem. Quam si verè ac fideliter amasses, Christum Dei virtutem et Dei sapientiam cognovisses, nec ab ejus saluberrima humilitate tumore inflatus vanæ scientiæ resiluisses. Confiteris tamen etiam spiritalem animam sine theurgicis artibus et sine teletis, quibus frustra discendis elaborasti, posse continentiæ virtute purgari. Aliquando etiam dicis, quod teletæ non post mortem elevant animam; ut jam nec eidem ipsi, quam spiritalem vocas, aliquid post hujus vitæ finem prodesse videantur: et tamen versas hæc multis modis et repetis, ad nihil aliud, quantum existimo, nisi ut talium quoque rerum quasi peritus appareas, et placeas illicitarum artium curiosis, vel ad eas facias ipse curiosos. Sed bene, quod metuentiam dicis hanc artem vel legum periculis, vel ipsius

actionis (40). Atque utinam hoc saltem abs te miseri audiant, et inde, ne illic absorbeantur, abscedant, aut eo penitus non accedant. Ignorantiam certe et propter eam multa vitia per nullas teletas purgari dicis, sed per solum πατρικὸν νοῦν, id est, paternam mentem sive intellectum, qui paternæ est voluntatis conscius. Hunc autem Christum esse non credis: contemnis enim eum propter corpus ex foemina acceptum et propter crucis opprobrium, excelsum videlicet sapientiam spretis atque abjectis infimis idoneus de superioribus carpere. At ille implet, quod Prophetæ sancti de illo veraciter prædixerunt: « Perdam sapientiam » sapientium, et prudentiam prudentium reprobabo¹. » Non enim suam in eis perdit et reprobat, quam ipse donavit; sed quam sibi arrogant, qui non habent ipsius. Unde commemorato isto prophetico testimonio, sequitur et dicit Apostolus: « Ubi sapiens? ubi scriba? ubi conquisitor » hujus sæculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam hujus » mundi? Nam quoniam in Dei sapientia non cognovit » mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes. Quoniam » quidem Judæi signa petunt, et Græci sapientiam quærunt: nos autem prædicamus, inquit, Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, Gentibus autem » stultitiam; ipsis vero vocatis Judæis et Græcis Christum » Dei virtutem et Dei sapientiam, quoniam stultum Dei » sapientius est hominibus, et infirmum Dei fortius est » hominibus². » Hoc quasi stultum et infirmum tanquam sua virtute sapientes fortesque contemnunt. Sed hæc est gratia, quæ sanat infirmos, non superbe jactantes falsam beatitudinem suam, sed humiliter potius veram miseriam confitentem.

¹ 1 Cor. 1, 19. Isai. xxix, 14. et Abliæ 26. — ² 1 Cor. 1, 8-25.

CAPUT XXIX.

De incarnatione Domini nostri Jesu Christi, quam confiteri Platonicorum erubescit impietas.

I. PRÆDICAS Patrem et ejus Filium, quem vocas patrum intellectum seu mentem; et horum medium, quem putamus te dicere Spiritum sanctum, et more vestro appellas tres deos. Ubi, etsi verbis indisciplinatis utimini, videtis tamen qualitercumque, et quasi per quædam tenuis imaginationis umbracula, quo nitendum sit: sed incarnationem incommutabilis Filii Dei, qua salvamur, ut ad illa quæ credimus, vel ex quantulacumque parte intelligimus, venire possimus, non vultis agnoscere. Itaque videtis utcumque, etsi de longinquo, etsi acie caligante, patriam in qua manendum est, sed viam qua eundum est, non tenetis. Confiteris tamen gratiam, quandoquidem ad Deum per virtutem intelligentiæ pervenire, paucis dicis esse concessum. Non enim dicis: « Paucis placuit, vel pauci voluerunt: » sed cum dicis esse concessum, procul dubio Dei gratiam, non hominis sufficientiam confiteris. Uteris etiam hoc verbo apertius, ubi Platonis sententiam sequens, nec ipse dubitas, in hac vita hominem nullo modo ad perfectionem sapientiæ pervenire, secundum intellectum tamen viventibus omne quod deest, providentia Dei et gratia, post hanc vitam posse compleri¹. O si cognovisses Dei gratiam per Jesum Christum Dominum nostrum, ipsamque ejus incarnationem, qua hominis animam corpusque suscepit, summum esse exemplum gratiæ videre potuisses.

¹ Plato in Phædone et Epinomide.

Sed quid faciam? Scio me frustra loqui mortuo : sed quantum ad te attinet; quantum autem ad eos, qui te magni pendunt, et te vel qualicumque amore sapientiae, vel curiositate artium, quas non debuisti discere, diligunt, quos potius in tua compellatione alloquor, fortasse non frustra. Gratia Dei non potuit gratius commendari, quam ut ipse unicus Dei Filius in se incommutabiliter manens indueret hominem, et spem dilectionis suae daret hominibus, homine medio, quo ad illum ab hominibus veniretur, qui tam longe erat immortalis a mortalibus, incommutabilis a commutabilibus, justus ab impiis, beatus a miseris. Et quia naturaliter indidit nobis, ut beati immortalesque esse cupiamus, manens beatus, suscipiensque mortalem, ut nobis tribueret quod amamus, perpetuando docuit contemnere quod timemus.

II. Sed huic veritati ut possetis acquiescere, humilitate opus erat, quae cervici vestrae difficillime persuaderi potest. Quid enim incredibile dicitur, praesertim vobis qui talia sapitis, quibus ad hoc credendum vos ipsos admonere debeatis; quid, inquam, vobis incredibile dicitur, cum Deus dicitur assumpsisse humanam animam et corpus? Vos certe tantum tribuitis animae intellectuali, quae animae utique humana est, ut eam consubstantiali paterna illi menti, quem Dei Filium confitemini, fieri posse dicatis? Quid ergo incredibile est, si aliqua una intellectualis anima modo quodam ineffabili et singulari pro multorum salute suscepta est? Corpus vero animae cohaerere, ut homo totus et plenus sit, natura nostra ipsa teste cognoscimus. Quod nisi usitatissimum esset, hoc profecto esset incredibilius; facilius quippe in fidem recipiendum est, etsi humanum divino, etsi mutabilem incommutabili, tamen spiritum spiritui, aut ut verbis utar, quae in usu habetis, incorporeum incorporeo, quam corpus incorporeo cohae-

rere. An forte vos offendit inusitatus corporis partus ex Virgine? Neque hoc debet offendere, imo potius ad pietatem suscipiendam debet adducere, quod mirabilis mirabiliter natus est. An vero quod ipsum corpus morte depositum, et in melius resurrectione mutatum, jam incorruptibile, neque mortale in superna subvexit? Hoc fortasse credere recusatis, intuentes Porphyrium in his ipsis libris, ex quibus multa posui, quos de regressu animae scripsit, tam crebro praecipere omne corpus esse fugiendum, ut anima possit beata permanere cum Deo. Sed ipse potius ista sentiens, corrigendus fuit, praesertim cum de anima mundi hujus visibilis et tam ingentis corporeae molis, cum illo tam incredibilia sapiatis¹. Platone quippe auctore, animal esse dicitis mundum, et animal beatissimum, quod vultis esse etiam sempiternum. Quomodo ergo nec unquam solvetur a corpore, nec unquam carebit beatitudine, si ut anima beata sit, corpus est omne fugiendum? Solem quoque istum et caetera sidera, non solum in libris vestris corpora esse fatemini, quod vobiscum omnes homines et conspicere non cunctantur, et dicere; verumetiam altiore, ut putatis, peritia, haec esse animalia beatissima perhibetis, et cum his corporibus sempiterna. Quid ergo est, quod cum vobis fides christiana suadetur, tunc obliviscimini, aut ignorare vos fingitis, quid disputare aut docere soleatis? Quid causae est cur, propter opiniones vestras, quas vos ipsi oppugnatis, Christiani esse nolitis, nisi quia Christus humiliter venit, et vos superbi estis? Qualia sanctorum corpora in resurrectione futura sint, potest aliquanto scrupulosius inter christianarum Scripturarum doctissimos disputari: futura tamen sempiterna minime dubitamus; et talia futura, quale sua resurrectione Christus demonstravit exemplum. Sed

¹ Plato in Timaeo.

qualiacumque sint, cum incorruptibilia prorsus et immortalia, nihiloque animæ contemplationem, qua in Deo figitur impediencia prædicentur; vosque etiam dicatis esse in cœlestibus immortalia corpora immortaliter beatorum: quid est quod ut beati simus, omne corpus fugiendum esse opinamini, ut fidem christianam quasi rationabiliter fugere videamini: nisi quia illud est, quod iterum dico, Christus est humilis, vos superbi? An forte corrigi pudet? Et hoc vitium nonnisi superbiorum est. Pudet videlicet doctos homines ex discipulis Platonis fieri discipulos Christi, qui piscatorem suo spiritu docuit sapere ac dicere: « In principio erat Verbum, et Verbum erat » apud Deum, et Deus erat Verbum: hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil, quod factum est. In ipso vita erat, et vita erat lux hominum, et lux in tenebris lucet, et tenebræ eam non comprehenderunt¹. » Quod initium sancti Evangelii, cui nomen est secundum Joannem, quidam Platonicus, sicut a sancto sene Simpliciano, qui postea Mediolanensi Ecclesiæ præsedet episcopus, solebamus audire, aureis litteris conscribendum, et per omnes Ecclesias in locis eminentissimis proponendum esse dicebat. Sed ideo viluit superbis Deus ille magister, quia « Verbum caro factum est, et habitavit in nobis²: » ut parum sit miseris quod ægrotant, nisi se in ipsa etiam ægritudine extollant, et de medicina qua sanari poterant, erubescant. Non enim hoc faciunt ut erigantur, sed ut cadendo gravius affligantur.

¹ Joan. 1, 1-5. — ² Ibid. 14.

CAPUT XXX.

Quanta platonici dogmatis Porphyrius refutaverit, et dissentiendo correxerit.

Si post Platonem aliquid emendare existimatur indignum, cur ipse Porphyrius nonnulla et non parva emendavit? Nam Platonem, animas hominum post mortem revolvi usque ad corpora bestiarum¹, scripsisse certissimum est. Hanc sententiam Porphyrii doctor tenuit et Plotinus: Porphyrio tamen jure displicuit. In hominum sane, non sua quæ demiserant, sed alia nova corpora redire humanas animas arbitratus est. Puduit scilicet illud credere, ne mater fortasse filium in mulam revoluta vectaret: et non puduit hoc credere, ubi revoluta mater in puellam filio forsitan nuberet. Quanto creditur honestius quod sancti et veraces Angeli docuerunt, quod Prophetæ Dei Spiritu acti locuti sunt, quod ipse quem venturum Salvatorem præmissi nuntii prædixerunt, quod missi Apostoli qui orbem terrarum Evangelio repleverunt? Quanto, inquam, honestius creditur reverti semel animas ad corpora propria, quam reverti toties ad diversa? Verumtamen, ut dixi, ex magna parte in hac opinione correctus est Porphyrius, ut saltem in solos homines humanas animas præcipitari posse, sentiret; belluinos autem carceres evertere minime dubitaret. Dicit etiam Deum ad hoc animam mundo dedisse, ut materiæ cognoscens mala, ad Patrem recurreret, nec aliquando jam talium polluta contagione teneretur. Ubi etsi aliquid inconvenienter sapit, magis enim data est corpori, ut bona faceret; non enim mala

¹ Plato in Phædone, in Timæo, et lib. x, de republica.

disceret, si non faceret: in eo tamen aliorum Platonico-
rum opinionem, et non in re parva emendavit, quod
mundatam ab omnibus malis animam et cum Patre cons-
titutam, nunquam jam mala mundi hujus passuram esse
confessus est. Qua sententia profecto abstulit, quod esse
platonice maxime perhibetur, ut mortuos ex vivis, ita
vivos ex mortuis semper fieri¹: falsumque esse ostendit,
quod platonice videtur dixisse Virgilius in campos Ely-
sios purgatas animas missas, (quo nomine tanquam per
fabulam videntur significari gaudia beatorum,) ad flu-
vium Letheum evocari²: hoc est, ad oblivionem præteri-
torum:

Scilicet immemores supera ut convexa revisant.

Rursus et incipiant in corpora velle reverti³.

Merito displicuit hoc Porphyrio: quoniam revera credere
stultum est ex illa vita, quæ beatissima esse non poterit,
nisi de sua fuerit æternitate certissima, desiderare animas
corporum corruptibilium labem, et inde ad ista remeare,
tanquam hoc agat summa purgatio, ut inquinatio requi-
ratur. Si enim quod perfecte mundantur, hoc efficit, ut
omnium obliviscantur malorum, malorum autem oblivio
facit corporum desiderium, ubi rursus implicentur malis;
profecto erit infelicitatis causa, summa felicitas; stulti-
tiæ causa, perfectio sapientiæ, et immunditiæ causa,
summa mundatio. Nec veritate ibi beata erit anima, quan-
diucumque erit, ubi oportet fallatur, ut beata sit. Non
enim beata erit, nisi segura. Ut autem segura sit, falso
putabit semper se beatam fore; quoniam aliquando erit
et misera. Cui ergo gaudendi causa falsitas erit, quomodo
de veritate gaudebit? Vidit hoc Porphyrius, purgatam-
que animam ob hoc reverti dixit ad Patrem, ne aliquando
jam malorum polluta contagione teneatur. Falso igitur a

¹ Plato in Phædone. — ² Id. lib. x, de republica. — ³ Virg. Æneid. vi.

quibusdam Platonice est creditus quasi necessarius orbis
ille, ab eisdem abeundi et ad eadem revertendi. Quod
etiamsi verum esset, quid hoc scire prodesset, nisi forte
inde se nobis auderent præferre Platonice, quia id nos in
hac vita jam nesciremus, quod ipsi in alia meliore vita
purgatissimi et sapientissimi fuerant nescituri, et falsum
credendo beati futuri? Quod si absurdissimum et stultis-
simum est dicere, Porphyrii profecto est præferenda sen-
tentia his, qui animarum circulos alternante semper
beatitate et miseria suspicati sunt. Quod si ita est, ecce
Platonice in melius a Platone dissentit: ecce vidit quod
ille non vidit, nec post talem ac tantum magistrum re-
fugit correctionem, sed homini præposuit veritatem.

CAPUT XXXI.

*Contra argumentum Platonice, quo animam
humanam Deo asserunt esse coæternam.*

Cur ergo non potius Divinitati credimus de his rebus,
quas humano ingenio pervestigare non possumus, quæ
animam quoque ipsam non Deo coæternam, sed creatam
dicit esse, quæ non erat? Ut enim hoc Platonice nollent
credere, hanc utique causam idoneam sibi videbantur
afferre, quia nisi quod semper antea fuisset, sempiter-
num deinceps esse non posset. Quanquam et de mundo
et de his, quos in mundo deos a Deo factos scribit Plato¹,
apertissime dicat eos esse cœpisse, et habere initium,
finem tamen non habituros, sed per Conditoris potentis-
simam voluntatem in æternum permansuros esse perhi-

¹ Plato in Timæo.